

Verslag Werksessie GLB-interventies en Integrale gebiedsontwikkeling

Nijkerk, 4 april 2023

In de Schakel in Nijkerk hebben ca. 70 personen deelgenomen aan een werksessie om ervaring op te doen met de inzet van GLB-interventies in gebiedsprocessen. De deelnemers waren medewerkers van Collectieven ANLb, landbouworganisaties, GLB-pilot gebiedsgerichte aanpak, waterschappen, provincies, LNV, RVO, Regieorganisatie GLB, Leader en een Natuur- en Milieuorganisatie. De kern van de bijeenkomst was het werken in 5 groepen aan een fictieve gebiedscasus, waarbij de deelnemers een rol aannamen die ze in het dagelijks leven niet hebben. Elke groep had een moderator, een waarnemer en een verslaglegger. De leerervaringen van de groepen zijn in dit verslag vastgelegd.

Belangrijkste leerervaringen

Proces

- Maak onderscheid tussen schil 1 (kern die mee denkt) en schil 2 (informereren) om het niet te breed te maken.
- Helderheid over doelen en mogelijke oplossingen (technisch, vergunning, financieel) zijn belangrijk in het proces.
- De druk van bovenaf mag niet te groot zijn. De vraag is telkens hoe neem je mensen mee en in welk tempo.
- Stap niet over de frustratie bij sommige agrariërs heen ("wanneer gaan we nu eindelijk iets doen"). Hiervoor moet voldoende aandacht zijn, anders krijg je er later last van.
- Het toekomstperspectief van de boeren moet snel in het proces aan bod komen. Dit zorgt voor verbinding en haakjes naar vervolgstappen.
- We zaten in een ideale situatie: een groep met een brede vertegenwoordiging en een gemeenschappelijk startpunt. Dit is vaak niet zo, er komen mensen later in het proces bij of worden gepasseerd of zijn gepasseerd in het verleden.
- Soms is het handig om in kleine groepjes bepaalde zaken uit te werken, die later in de grote groep worden ingebracht.
- Voorbereiding en uitvoering liepen in de casus door elkaar als een iteratief proces, dat is herkenbaar in de uitvoeringspraktijk.
- Het werken met een praktijksimulatie/rollenspel bevordert de dialoog en kan het begrip over en weer vergroten. De vraag is wel of iedereen open staat om een dergelijk rollenspel te spelen.

Inhoud casus

- Er zijn doelen die ver weg liggen (bv KRW). Ga echter tijdig aan de slag met quick wins en daar waar een trigger zit om aan de slag te gaan. Daarmee krijg (of houdt) je iedereen binnen boord
- Er dient één punt te zijn waar alle informatie en subsidiestromen bij elkaar komen, zoals DLG vroeger.
- In een groep was het lastig om een consensus te vinden over de vraag of er een totaalvisie moest komen of dat er in ieder geval een start moest worden gemaakt met de meest urgente problemen. Uiteindelijk werd de insteek om eerst te kiezen voor 'no regret' maatregelen.
- Van belang is joined factfinding om te zorgen dat er een gemeenschappelijk begrip is van het gebied en de opgave.
- Ondernemers in het gebied willen graag concrete doelen en ruimtevraag. Ze doen de oproep om snel een concrete gebiedsanalyse te doen.
- Agrariërs investeren nu niet vanuit onzekerheid, er moet zekerheid komen vanuit de overheden voor ondernemers. Dit geldt zowel voor de kaders als voor de manier waarop risico's worden belegd.
- Ondernemers hebben behoefte om te weten dat beloofde maatregelen voldoende zijn, dat de tijd die ze besteden aan het bespreken van maatregelen de moeite waard is en dat er geld is voor de uitvoering van plannen.

- Afbakening van het gebied en de 'opdracht' van de groep is van belang. De analyses van het gebied moeten goed in beeld zijn en er moet duidelijkheid zijn over de opgaven die in het gebied liggen.
- Water kan een belangrijk bindend doel in het gebied zijn. Daarnaast moet er aandacht zijn voor de regionale verbinding, het landschapsbeeld en het verdienmodel van de boeren.

Inzet GLB-interventies

- Het is goed om een overzicht van verschillende GLB-interventies te hebben ten behoeve van integraliteit, draagvlak en doelen. Het is een heel pakket aan schuifjes. Het is belangrijk deze ondersteuningsmogelijkheden te koppelen aan de 'boerenpraktijk'. Subsidietaal en boerentaal. Daarbij is het ook van belang om vroegtijdig zicht te hebben op de hoogte en de verdeling van de kosten.
- Hoe kan de uitvoering van de interventies efficiënt plaatsvinden? Er zit veel overlap en verbinding tussen de regelingen.
- Een bedrijfswaterplan zou ook voor een niet-boer aangevraagd moeten kunnen worden. En het is ook een mooi instrument om toe te passen op gebiedsniveau.
- In een groep werden vooral interventies gekozen op het gebied van kennis en advies, om daarmee in te zetten op gezamenlijke en gedragen informatie over waterbeheer in het gebied.
- De kosten van de gevraagde GLB-interventies in het gebied varieerde van 1,8 tot 12,6 miljoen euro.
- Er was bereidheid om te praten over kavelruil als één van de 'gemakkelijke oplossingen'. Er is daarbij behoefte aan 'schuifruimte'. Het is lastig om grond te verwerven en niemand wil er op achteruit gaan. Een oplossing kan zijn een nationale regeling, waarmee afspraken over grondaankoop mogelijk zijn. Die kun je dan in de regio verder uitvoeren. Het zou mooi zijn als een gebied vaker dan één keer een aanvraag kan doen voor GLB-interventies. Het is een iteratief proces, waarbij het eerste plan na verloop van tijd moet worden bijgesteld en daarvoor is ook weer een gebiedsproces nodig, wat begeleid moet worden etc.

Plenaire deel

Het plenaire deel bestond uit de volgende onderdelen:

- Een presentatie door Siegfried Willems (provincie Brabant) GLB-interventie Samenwerking Integrale Gebiedsontwikkeling, Landbouw transitiepaden en het NPLG
- Een presentatie door Nynke de Jong (LNV) over de samenhang tussen NPLG en de GLB-interventies
- Een presentatie door Roos Roeleveld (Gebiedscollectief Noordoost-Twente) en Robert Eekers (Waterschap Vechtstromen) over de GLB-pilot Gebiedsgerichte aanpak water en bodem wat betreft het deelgebied NO-Twente
- Een forum om vragen te beantwoorden over de rollen: LTO (Jacco Hoogendam – LTO Noord), Natuur- en milieuorganisatie (Marieke den Nijs – NMF NH), PPLG (Reinier de Groot - Overijssel), Waterschap (Robert Eekers), Collectief (Roos Roeleveld) en Leader-coördinator (Wim van Hooff-NH)

De presentaties zijn te vinden via [deze link](#).

Resultaat werken aan de casus in 5 groepen

Groep 1

Gespreksleider: Siegfried Willems

Waarnemer: Walter van der Ham

Verslaglegger: Giulia Homs

Proces

Discussie begon bijna meteen zonder iedereen gehoord te hebben. Bovendien werden er al voorbeelden van oplossingen genoemd. Ook werd in het begin de rol van de provincie bevestigd. Zij moeten in de lead zijn en zijn heel bepalend, maar houden nu veel afstand. Hoe krijg je die rol beter geïntegreerd in het proces?

Het was lastig om de opgaven scherper te krijgen en de stappen te doorlopen, omdat:

- De stappen die men moet doorlopen zijn saai, men gaat graag meteen naar de instrumenten en oplossingen.
- Boeren (i.t.t. overheden) kennen dit proces niet, daar loop je ook in de praktijk tegenaan.
- Het is belangrijk om zaken concreet te maken, maar hiervoor hebben overheden zonder boeren vaak al een analyse gemaakt, dat is jammer. Het zou mooi zijn als agrariërs vooraf hierin al betrokken worden, zodat ze ook minder argwaan hebben.
- Het is een uitgebreid proces waar boeren soms geen zin hebben om veel tijd in te stoppen en als enige onbetaald bij te zitten.

Men vergat steeds meer de rollen van de casus en daarbij ook vooral de belangen van boeren. Dit kwam misschien doordat niet iedereen voldoende kennis had van wat elke maatregel inhield, omdat ze het interessanter vonden om vanuit hun eigen rol te doen of omdat de stap van doelen naar instrumenten lastig is.

Feedback op proces: De druk van bovenaf (moet van het slot) is groot. Hoe neem je mensen mee en in welk tempo? Deze vorm van het proces is goed, maar is dit niet een te klein proces en is dit niet te moeilijk om te koppelen aan het PPLG-proces? Is dit een goede schaalgrote om urgentie te voelen en stappen te kunnen zetten?

Inhoud casus

Boeren willen wel en zijn grootste grondeigenaar, maar hebben veel aan hun hoofd en het moet bij hen passen. Er zit boosheid bij de agrariërs, dus gaat niet zomaar zeggen wat er anders moet. Dus luister goed naar wat zij willen, zonder hen kan je niet veel.

Kavelruil kan een oplossing zijn voor:

- De schaalvergroting of gronduitbreiding van ondernemers;
 - De overgangszones tussen natuur en landbouw inrichten met extensieve landbouw;
 - Het wateroverlast probleem op de camping (camping op de grond van melkveehouder 1).
- Alle partijen moeten bijdragen aan de oplossingen. Er ontbreekt een gezamenlijke visie.

Men had liever van tevoren al de kaders willen krijgen van provincie en waterschap, i.p.v. dat het plan later door hen wordt getoetst. Zeker voor beleidsdoelstellingen waar ondernemers niet omheen kunnen in het gebied.

De gemeente is afwezig, een belangrijke speler in ruimtelijke inrichting en infrastructuur.

De voorlichting over transitiepaden is meer een taak van onafhankelijke landbouwvoorlichters. Het ligt heel gevoelig bij boeren, dus je moet deze taakverdeling goed onderleggen.

Er komt veel onduidelijkheid en administratie op agrariërs af. Er is behoefte een adviseur die belangen kan behartigen en helpt met administratie. Voordat agrariërs stap zullen zetten, moet het eerst zijn doorgerekend of het financieel uit kan en welke andere vaardigheden zij allemaal moeten beheersen om hun bedrijf om te schakelen. Om vertrouwen te houden is het belangrijk dat boeren zekerheid hebben dat er wat met een gebiedsanalyse gedaan gaat worden.

Boeren in het gebied willen vaak wel, maar missen vaak kennis. Bovendien kan het voor de meeste boeren niet uit om hun bedrijfsvoering aan te passen. Daarnaast zie je soms ook dat sommige regelgeving een negatief effect heeft: boeren blijven bijv. grond scheuren omdat ze anders bang zijn dat de regelgeving strenger wordt.

Als iets begint te lopen, dan komt de rest van de ondernemers vaak vanzelf mee. Dan krijgen ze soms zelf inzichten dat het misschien anders moet. Dus niet te dwingend maken. Maar als ze geen tijd willen steken in het proces, dan laten ze het soms ook aan vertegenwoordigers over. Je krijgt ze soms ook mee als er wordt gemeten, dan zien ze zelf het effect van wat ze doen.

Elk gebied blijft verschillend. De juiste mensen op de juiste plek is heel bepalend. Je hebt mensen nodig die bekend zijn in het gebied en de trekker van het programma moet door alle partijen worden vertrouwd.

Inzet GLB-interventies

Feedback:

- Goed om verschillende maatregelen/instrumenten in een overzicht te hebben.
- Integraliteit en draagvlak en doelen. Het is een heel pakket aan schuifjes.

Oproep: nadenken hoe we uitvoering efficiënt gaan later plaatsvinden, er zitten veel overlappen tussen alle regelingen.

Groep 2

Gespreksleider: Elma Haakmeester

Waarnemer: Peter Knoers

Verslaglegger: Astrid Ma

Proces

In het begin gaat het gesprek alle kanten op. Er is geen gemeenschappelijke deler. Iedereen blijft op zijn eigen wensen en eisen hameren. Pas als er een handreiking gedaan wordt (in ons geval van Staatsbosbeheer naar een melkveehouder om op het bedrijf te komen kijken) ontstaat er een opening en worden er verbanden gelegd (als jij dit, dan ik dat) en begint de dialoog.

Het toekomstperspectief van de boeren moet eerder in het proces aan bod komen. Dit zorgt voor verbinding en haakjes naar vervolgstappen.

Er werd vrij snel over de frustratie bij sommige agrariërs heengestapt (wanneer gaan we nu eindelijk iets doen). Hier moet vooraf voldoende aandacht voor zijn, anders krijg je er later last van.

De rol van de waarnemer was waardevol, doordat hij tijdens de time-outs reflecties gaf en het gesprek daarna als het ware vanzelf in een volgende fase kwam. Op die manier boots je het benodigde tijdsverloop tussen de verschillende stappen van het gebiedsproces enigszins na.

Inhoud casus

Partijen zijn het erover eens dat het een meervoudige problematiek betreft (droogte, uitspoeling, wateroverlast, biodiversiteit, inrichting landelijk gebied). En er zijn meerdere stakeholders nodig (stuwtjes bovenstrooms, hebben effect benedenstrooms).

Missen wel gemeente (regels rondom inrichting gebied en bestemmingen), erfbetreders (kennis) en burgers als partijen in de casus. Op communicatieniveau is iedereen het er over eens dat er onderscheid gemaakt moet worden tussen schil 1 (kern die mee denkt) en schil 2 (informerer) om het niet te breed te maken. Zitten namelijk wel verschillen in belangen.

Er is instemming over fasering: we hebben doelen die ver weg liggen (bv KRW), maar moeten nu aan de slag met quick wins om iedereen binnen boord te houden. Er zit veel wantrouwen bij de boer richting de (semi)overheid. Je moet kleine stapjes zetten (jij bent de zoveelste met wie ik dit gesprek voer) om vertrouwen terug te winnen. Maak je het te groot en complex voor de ondernemer, gaan ze achterover leunen omdat ze het niet meer kunnen overzien.

In de casus kunnen partijen elkaar op verschillende manieren vinden, dat zet aan tot het bedenken van creatieve oplossingen die in het groepsproces tot stand komen. Dat bedenk je niet als er alleen 1-op-1-gesprekken plaatsvinden. Zoals de recreatie-ondernemer en de particulier grondeigenaar die wel willen schuiven met grond, fietspaden en een ontmoetingsruimte willen aanleggen om het gebied aantrekkelijker en leefbaarder te maken en de geherprofileerde beek ook toeristisch aantrekkelijker wordt (dit laatste bleek wel een zeer hoge kostenpost).

Daarnaast zou er één punt moeten zijn waar alle informatie en subsidiestromen bij elkaar komen. Ala DLG vroeger.

Opmerking op transitiepaden-document: fruitteelt ontbreekt

Inzet GLB-interventies

Deze moeten beter uitgewerkt worden (uitleg over maatregel). Nu wist niet iedereen wat een maatregel inhield en of die wel of niet ergens kon.

Een bedrijfswaterplan zou ook voor een niet-boer aangevraagd moeten kunnen worden. Of juist op gebiedsniveau of voor meerdere grondeigenaren gezamenlijk worden uitgevoerd, daardoor ontstaat meer synergie.

Bij de aangeven van maatregelen op de kaart ging de dialoog over oplossingen een laag dieper. Er ontstond bijvoorbeeld een gesprek waarbij de waterwinning aangaf graag te willen dat een boer een zuivering op zijn wasplaats zou toepassen en dat het waterwinbedrijf dan de cofinancieringskosten voor zijn rekening wilde nemen.

Ook ontstond er gesprek over het aanpassen van het profiel van een waterloop in combinatie met toepassen van boerenstuwen in de haarvaten om de piekontwatering te voorkomen én water langer vast te kunnen houden.

		Invullen			Kiezen					
		Eenheid	Aantal	Kosten	Cofinancier (keuzemenu)	Bijdrage EU (NSP-GLB)	Bijdrage Provincie	Bijdrage Waterschap	Bijdrage grondgebruiker	
Beheervergoedingen										
	ANLB-water beheerpakket bodemverbetering	ha / 5 jaar	20	€ 85.723	waterschap	€ 55.720	€ -	€ 30.002,88	€ -	€ -
	ANLB beheerpakket natuurvriendelijke oever	ha / 5 jaar	3,5	€ 82.873		€ 53.868	€ -	€ -	€ -	€ -
	ANLB beheerpakket bufferstrook	ha / 5 jaar	13,5	€ 265.746		€ 172.735	€ -	€ -	€ -	€ -
	Eco-regeling bufferstrook	ha / 5 jaar		€ -		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	Inundatievergoeding	ha / 5 jaar		€ -		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kennis en advies										
	Studiegroep	per bijeenkomst	10	€ 16.100		€ 6.923	€ -	€ -	€ -	€ 4.025
	1 op 1 coaching	per coachingstraject	3	€ 1.500		€ 645	€ -	€ -	€ -	€ 375
	N-min onderzoek	Per bodemanalyse	10	€ 1.250		€ 538	€ -	€ -	€ -	€ 313
	Opstellen bedrijfs(water)plan	per bedrijf	4	€ 6.000		€ 2.580	€ -	€ -	€ -	€ 1.500
Gebiedsgerichte investeringen										
	Kavelruil	per geruilde hectare	50	€ 22.500		€ 9.675	€ -	€ -	€ -	€ 5.625
Niet productieve investeringen										
	Retentievoorziening aanleggen/waterbassin	ha	5	€ 10.000		€ 4.300	€ -	€ -	€ -	€ -
	Infiltratievoorziening	per m3 infiltratiegreppel	200	€ 192		€ 83	€ -	€ -	€ -	€ -
	Aanleg natuurvriendelijke oever	per strekkende meter		€ -		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	Herprofilering beken	per strekkende meter	6000	€ 12.000.000		€ 5.160.000	€ -	€ -	€ -	€ -
	Geautomatiseerde stuw	stuk	2	€ 5.000		€ 2.150	€ -	€ -	€ -	€ -
	Vispasseerbaar maken van stuwen	stuk	2	€ 100.000		€ 43.000	€ -	€ -	€ -	€ -
Productieve investeringen										
	Druppelirrigatie/fertigatie	per strekkende meter		€ -		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	Klimaat-adaptieve, peilgestuurde drainage (LOP) Stuwttjes	ha		€ -		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	Ondergrondse waterberging	stuk		€ -		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	Materieel voor bewerking van percelen om kans op perceelafspoeling te reduceren	per investering		€ -		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	Aanleg van overdekte vul- en wasplaats inclusief opvang en zuivering van waswater	stuk		€ -	waterschap	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	Meters en monitoringssensoren	stuk		€ -		€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal				€ 12.596.883	€ -	€ 5.512.215	€ -	€ 30.003	€ -	€ 11.838

Groep 3

Gespreksleider: Wouter Rozendaal

Waarnemer: Janneke Blijdorp

Verslaglegger: Vincent van de Scheur

Proces

- De rol van waarnemer was essentieel, om deelnemers er op te wijzen wanneer ze uit en in hun rol konden reflecteren op de casus
- Voor veel mensen was de scheiding tussen rol en reflectie soms lastig, zeker na de lunch.
- De tussentijdse reflectiemomenten hielpen om te bepalen of alle informatie op tafel lag.
- Vanuit je eigen rol is het lastig om creatieve oplossingen zoals kavelruil te bedenken. Er was behoefte aan een extern persoon zonder belang in het gebied die creatief kon nadenken over gebiedsinrichting / ontwerp.
- Er was een realisatie in de groep dat we ons in een ideale situatie bevonden: Een groep met een brede vertegenwoordiging en een gemeenschappelijk startpunt. Dit is in het echt vaak niet zo, er komen mensen later in het proces bij of worden gepasseerd of zijn gepasseerd in het verleden.
- De intentie was aanwezig om tot samen te werken aan een gebiedsplan. Belangrijk hiervoor is: helder hebben dat je duurzame oplossingen wilt; middelen (euro's), gedeelde belangen en kennis van het gebied; goed doorvragen en uitleg geven over en weer om duidelijkheid te krijgen, iedereen moet aan tafel zitten (ook niet agrarische grondeigenaren, hecht openstaande punten af en werk met pilots indien mogelijk).

Inhoud casus

- Het gesprek begon met het helder schetsen van de gezamenlijke opgave met een gezamenlijke oplossing: Waterbeheer. Alle partijen waren bereid om met elkaar samen te werken en zagen het nut in van een gebiedsgerichte aanpak. Er was veel aandacht voor het belang voor iedere partij en de relatie tot de gezamenlijke opgave.
- Als snel was er aandacht voor wat er mist aan informatie en partijen die niet aan tafel zitten. Bij de gebiedsanalyse merkten we dat er nog veel onbekende informatie was. We benadrukten de noodzaak tot afspraken over het proces van informatiewinning, joined factfinding om te zorgen dat er een gemeenschappelijk begrip is van het gebied en de opgave.
- Vervolgens draaide het gesprek naar individuele oplossingsrichtingen, dit resulteerde in minder aandacht voor een gemeenschappelijke koers voor het gebied.
- Waar de provincie meer aan zet leek bij de gebiedsanalyse, waren ondernemers erg vocaal omtrent hun toekomstbeelden en transitiepaden.
- Er was behoefte bij ondernemers om te weten dat beloofde maatregelen ook voldoende zouden zijn. Dat de tijd die ze besteden aan het bespreken van maatregelen de moeite waard is, en dat er geld is voor de uitvoering van plannen.
- Op een gegeven moment gingen we de plannen concreter maken en regelingen op tafel leggen. Hierbij werd vooral afgestemd in groepjes van 2 tot 3 mensen. Vervolgens werden gezamenlijk regelingen weggehaald die dubbelop waren of conflicteerden. Toen de oplossingsrichtingen zo concreet werden ging het meer schuren in de groep. Staatsbosbeheer had toch last van een naburig gemengd bedrijf en een akkerbedrijf wilde toch niet meedoen aan metingen vanwege angst voor hoge kosten.
- Een trekker met gebiedskennis is gewenst, liefst iemand zonder belangen in het gebied.

Inzet GLB-interventies

Wat betreft de interventies werden deze vooral gekozen op het gebied van kennis en advies, om daarmee in te zetten op gezamenlijke en gedragen informatie over waterbeheer in het gebied.

- 1 op 1 coaching van ondernemers
- N-min onderzoek
- Opstellen bedrijfswaterplan
- Retentievoorzieningen en waterbassins

Het bepalen van de interventies

Overzicht van de interventies

Groep 4

Gespreksleider: Carlo Vromans
Waarnemer: Erika Frankhuizen
Verslaglegger: Marit Kamp

De case en de rollen worden aandachtig gelezen en er zijn wat vragen bij elkaar. De rollen zijn niet aan de juiste uitgedeeld. Er moet even worden gewisseld. Ondertussen liggen de kaartjes op tafel.

SBB

gemengd

Melkvee 1-2-3

Akkerbouwer

Provincie

Particulier

Waterwin

Recreatie

Waterschap

Nogmaals op kaart intekenen wat van wie is helpt bij (opnieuw) op gang komen.

Proces

Niet genoeg mensen voor alle rollen, maar gelukkig wil een persoon voor 3 melkveehouders meedenken. Niet alle rollen zijn even snel te doorgronden. De een leest wat langer dan de ander. Niet de rol hebben die je in dagelijks leven wel hebt heeft als extra beter kunnen invoelen in andere positie.

Meervoudige problematiek		✓
Enkelvoudige problematiek		
	Een stakeholder(groep) nodig voor succes	Meerdere stakeholders nodig voor succes

Na overleg wat men wil. Is er de intentie tot samenwerking en daarmee basis voor GGA.

- Helder hebben dat je duurzame oplossingen wilt.
- Euro's (bedrijfseconomie) zijn belangrijk en waarvoor dit beschikbaar is.
- Gedeelde belangen, kennis van gebied (waterlopen, gronden en geschiedenis)
- Goed doorvragen en uitleg geven over en weer om duidelijkheid te krijgen.
- Soms (te) snel gedacht in oplossingen.
- Verschillende scenario's komen aan bod.
- Zorg dat iedereen aan tafel zit en betrek hele gebied. Ook niet agrarische grondeigenaren.
- Hecht openstaande punten af.
- Werk met resultaten van proeven indien mogelijk. (denk ook aan Pilots)

Waterkwantiteit (In casus) zit hier de energie op en wordt door meer gedragen. Overige punten zouden later gekoppeld kunnen worden. De kwaliteit komt later. (er ontbreken nog gegevens)
Gewenst: trekker met gebiedskennis. Mooi als dit iemand is die geen belangen heeft. Voor proces

Resultaat casus

Resultaat: Combi van doelen, begrip naar elkaar en voor doelen.

Vispassage, waterberging, water om te vissen voor recreatie. Mest van een naar andere bedrijf.

Water vasthouden, voor hogere gebieden en lagere gebieden verschillende opties. Moet goed uitgezocht zijn. Landgoed en SBB willen wel water vasthouden. Maar dan is water boven in gebied nog niet vastgehouden. Vezelrijke teelt, agroforestry, natte teelten kwamen (te) weinig aan bod.

Gevoel na casus een jaar werk in een dag werk te moeten verzetten 😊

Inzet GLB-interventies

Samenvatting kosten en financiering	Totaal kosten	aandeel EU (NSP-GLB)		Aandeel Waterschap		Aandeel Grondgebruiker	
				Aandeel Provincie			
Beheervergoedingen	€ 1.043.113	€ 717.223	€ 30.002,88	€ 295.886,52	€ -	€ -	
Kennis en Advies	€ 36.175	€ 15.555	€ 20.619,75	€ -	€ 9.044	€ -	
Gebiedsgerichte investeringen	€ 67.500	€ 38.475,00	€ 38.475,00	€ -	€ 16.875	€ -	
Niet productieve investeringen	€ 425.300	€ 182.879	€ -	€ 240.711,00	€ -	€ -	
Productieve investeringen	€ 219.000	€ 94.170	€ 67.830,00	€ 57.000,00	€ 131.400	€ -	
Totaal	€ 1.791.088	€ 1.048.302	€ 156.928	€ 593.598	€ 157.319	€ -	

	Invullen	Kiezen
	Aantal	Cofinancier (keuzemenu)
Beheervergoedingen		
ANLB-water beheerpakket		20 provincie
ANLB beheerpakket	+	14 waterschap
ANLB beheerpakket bufferstrook		20 waterschap
Eco-regeling bufferstrook		20
Inundatievergoeding		10 waterschap
Kennis en advies		
Studiegroep		5 provincie
1 op 1 coaching		10 provincie
N-min onderzoek		125 provincie
Opstellen bedrijfs(water)plan		5 provincie
Gebiedsgerichte investeringen		
Kavelruil		150 provincie
Niet productieve investeringen		
Retentievoorziening	1,5	
Infiltratievoorziening		5000 waterschap
Aanleg natuurvriendelijke oever		2500 waterschap
Herprofilering beken		
Geautomatiseerde stuw		2 waterschap
Vispasseerbaar maken van stuwen		6 waterschap
Productieve investeringen		
Druppelirrigatie/fertigatie		
Klimaat-adaptieve, peilgestuurde (LOP) Stuw(t)jes		100 waterschap
Ondergrondse waterberging		
Materieel voor bewerking van percelen om kans op		2 provincie
Aanleg van overdekte vul- en wasplaats inclusief opvang en		1 provincie
Meters en monitoringssensoren		50 provincie

Groep 5

Gespreksleider: Marlies Heerema

Waarnemer: Annabel van Holst

Verslaglegger: Nynke de Jong

Proces

- Het bekleden van een andere rol dwingt in het algemeen tot het beter luisteren naar elkaar. In de gesprekken was er vaak een persoonlijke insteek en een open houding.
- In het begin van het gesprek kreeg iedereen de kans om het eigen belang in te brengen en leek iedereen welwillend om samen een oplossing te vinden. Tegelijk werd openlijk getwijfeld of dat zou lukken, onder andere door onvoldoende capaciteit.
- Provincie en Waterschap benadrukken het belang van anderen expliciet. Andere partijen benadrukken vooral het eigen belang.
- Dat doelen en mogelijke oplossingen niet heel helder zijn is een terugkerende bron van frustratie.
- Na de pauze verhardde het gesprek lichtelijk, er was merkbaar sprake van frustratie doordat het beeld niet volledig was en er was soms ook minder empathie naar de andere deelnemers.

- Het was lastig om een consensus te vinden over de vraag of er een totaalvisie moest komen of dat er in ieder geval een start moest worden gemaakt met de meest urgente problemen. Uiteindelijk werd de insteek om eerst te kiezen voor 'no regret' maatregelen.
- We hebben steeds met de hele groep aan tafel gezeten. Mogelijk hadden een aantal zaken beter kunnen worden uitgewerkt door af en toe in wat kleinere groepen bij elkaar te gaan zitten. Zeker afspraken over verdeling van gronden etc. zijn niet altijd geschikt om in het grote gezelschap helemaal uit te werken. Het biedt ook de mogelijkheid voor partijen om elkaar beter te leren kennen en te begrijpen.

Inhoud casus

We hebben het proces niet af kunnen maken, maar we hebben de eerste drie stappen wel heel uitgebreid doorlopen.

Er was een duidelijke intentie tot samenwerking, hoewel er wel direct aan het begin al voorbehouden werden gemaakt mbt. De beschikbare capaciteit.

Afbakening van het gebied en de 'opdracht' van de groep blijkt van groot belang. De analyses van het gebied moeten goed in beeld zijn en de deelnemers moeten het eens zijn over de opgaven die in het gebied liggen. In onze situatie bleek er wat onduidelijkheid/onenigheid te zijn over de mate waarin er een stikstofopgave ligt in het gebied. Verschillende partijen vonden dat er geen stikstofopgave was, maar provincie en waterschap gaven aan dat er wel degelijk wat te doen is. Er is geen N2000-gebied in de buurt, maar de stikstofdeken moet ook aangepakt worden.

Bij een inventarisatie van wensen en kansen die de partijen zien, was de conclusie dat water een belangrijk bindend doel in het gebied kan zijn. Daarnaast is het belangrijk om aandacht te hebben voor de regionale verbinding, het landschapsbeeld en het verdienmodel van de boeren in het gebied.

Twee van de partijen in het gebied (Melkveehouder 1 en de recreatieondernemer) legden er bovendien de nadruk op dat het hen aan kennis ontbreekt om goede keuzes voor hun bedrijf te maken. Bij de melkveehouder ging het dan vooral om kennis over mogelijke andere verdienmodellen die voor haar bedrijf aantrekkelijk zouden zijn met het oog op verkoop. De recreatieondernemer had vooral ook behoefte aan kennis over mogelijke technische oplossingen.

In de discussie over kansen en wensen kwam duidelijk naar voren dat er bereidheid was om te praten over kavelruil als één van de 'gemakkelijke oplossingen'. Rondom afspoeling en uitspoeling was er onduidelijkheid over oorzaken en pleitte onder andere SBB voor verder onderzoek om te kijken waar de oorzaken van de problemen met waterkwaliteit en -kwantiteit liggen. De vertegenwoordiger van SBB vond dat zelfs reden om eerst nog niet aan de slag met de interventies. Uiteindelijk is daar wel een begin mee gemaakt. Inzet was om beide naast elkaar te gaan doen, dus de gebiedsanalyse verder afmaken, maar tegelijk ook wel aan de slag.

Voor de recreatie-ondernemer en de particuliere grondeigenaar was een belangrijke vraag hoe zij mee konden delen in de voordelen die het GLB in het gebied zou kunnen opleveren. Daarop konden we geen helder antwoord geven.

Inzet GLB-interventies

Er is maar beperkt gesproken over de inzet van GLB-interventies. De vraag van de 'niet agrariers' in het gebied kwam in ieder geval prominent naar voren. Verder was een belangrijke conclusie dat het ontbreken aan 'schuifruimte'. Kavelruil zou één van de oplossingen kunnen zijn, maar het is lastig om grond te verwerven en niemand wil er op achteruit gaan. Akkerbouwer en melkveehouder 2 gaven aan dat zij in ieder geval niet achteruit wilden gaan in hun grondpositie. Hoewel zij beide grond pachtten levert een dergelijke situatie wel een probleem op.

Buiten de rollen zijn we o.a. tot de conclusie gekomen dat er nationale regelingen gemaakt zouden moeten worden waarmee afspraken over grondaankoop mogelijk zijn. Die kun je dan in de regio verder uitvoeren. Dit zou hopelijk grondverwerving gemakkelijker kunnen maken.

Laatste belangrijke vraag; kun je voor een gebied vaker dan één keer een aanvraag doen voor het doorlopen van dit proces? Het is een iteratief proces, waarbij het eerste plan na verloop van tijd moet worden bijgesteld en daarvoor is ook weer een gebiedsproces nodig, wat begeleid moet worden etc.

